

Πρός

Τήν "Συνεταιριστικήν Ένημέρωση"

N. Μουδανιά

Φίλοι Κύριοι,

Σας εύχαριστώ πολύ που είχατε τήν καλωσύνη νά μου σταλείτε τήν "Συνεταιριστικήν Ένημέρωση". Καλύπτει πράγματι ή έκδοσή της ένα μεγάλο κενό στό συνεταιριστικό τομέα τής Χαλκιδικής καί είμαι βέβαιος πώς θα συμβάλει σέ μέγιστο βαθμό στήν πρόοδο καί στήν προαγωγή του τόπου όχι μόνο στό συνεταιριστικό χώρο αλλά καί σέ όλα τά πεδία του νομού μας.-

Γιά τήν πληρότητα τής ύλης καί τήν άρτια, από κάθε άποψη, εμφάνισή της, συγχαρητήρια.-

- II -

Θά ήθελα νά με επιτρέψετε νά έπωφεληθώ τής εύκαιρίας γιά νά έπαναλάβω μιá καλιά μου εισηγήση .-

Οί τρεΐς Ένώσεις Συνεταιρισμών τής Χαλκιδικής νά προκηρύξουν ένα β ρ α β ε ί ο γιά τή συγγραφή τής 'Ιστορίας τής "Όμοσπονδίας τών Μαντεμοχωριών" .-

Όπως είναι γνωστόν, τά μαντεμοχώρια (χωριά μεταλλείων) άποτελοϋν από τό 1500 καί δώθε αύτοδιοικουμένη όμοσπονδιακή όργάνωση από 12 κωμοπόλεις (Διαρλιγκοβα, Γαλάτιστα, Βάβδος, Ραβνά, Στανός, Βαρβάρα, Νοβοσέλο δηλ. τό Νεοχώρι, Μαχαλάς, "Ισβορος, Χωρούδα, Ρεβενίκια καί 'Ιερισσός καί από τά γύρω χωριά) άπηλλαγμένα από κάθε διοικητική επέμβαση τής τουρκικής έξουσίας. Γνωρίζετε ότι τήν διοίκηση τής όμοσπονδίας είχαν οί 12 αυτές κωμοπόλεις, οί όποτες έστελναν κάθε χρόνο από έναν αντιπρόσωπο στήν πρωτεύουσα, που ήταν ό Μαχαλάς τά σημερινά Στάγειρα, ότι οί

• / •

δώδεκα αὐτοὶ ἀντιπρόσωποι ἐξέλεξαν 4 ἄρχοντες (βεικλήδες), οἱ ὅποιοι ἀσκοῦσαν γιὰ ἕναν χρόνον τὴν ἀνώτατη διοικητικὴ καὶ δικαστικὴ ἐξουσία καὶ ὅτι τὴν Ἵψηλὴ Πύλη ἐκπροσωποῦσαν ὁ Μαντέμ-Ἰγῶς, ἀξιωματικὸς μὲ 20 στρατιῶτες, ἀπλοῦς ἐκτελεστὴς τῶν ἀποφάσεων τῶν βεικλήδων. Φορολογικὰ ἡ ὁμοσπονδία δὲν ὑπαγότανε στὸ πασαλίκι τῆς Θεσσαλονίκης, ἀλλὰ ἀπ'εὐθείας στὸ Σουλτανικὸ Ταμεῖο, τὸ Χαζινέι Χασέ (ἀπὸ αὐτὸ δὲ τὰ Μαντεμοχώρια ὀνομαζόντανε καὶ χᾶσινα), στὸ ὅποιο ἔστελνε τὸ ἐφ'ἄπαξ καθωρισμένον ἐτήσιον ὄσσημο ἀπὸ 220 ὀκάδες καθαροῦ ἀργυροῦ .

Ἡ ὁμοσπονδία αὐτὴ τῶν Μαντεμοχωριῶν, ποῦ εἶχε στὰ χέρια τῆς τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν μεταλλείων, ἀπόκτησε τότε ὑποδειγματικὴ φήμη γιὰ τὴν ὀργάνωσίν της καὶ τὸν τρόπο τῆς λειτουργίας της (ὁ ὀμαδισμὸς στὴν ἐπιχειρήσιν) καὶ εἶχε γίνῃ ἡ αἷτις νὰ περάσουν τὰ Μαντεμοχώρια μακρὰ περίοδο οἰκονομικῆς ἀκμῆς καὶ νὰ ἀναπτύξουν μεγάλο πολιτισμὸν .

Δὲν ἔχει ὅμως γραφεῖ, δυστυχῶς, καμμιά συστηματικὴ μελέτη πάνω στὸ θέμα αὐτό. Ἐχομε μόνον γραπτὰς μαρτυρίας τοῦ Γάλλου περιηγητοῦ PIERRE BELON ποῦ ἐπισκέφθηκε τὰ Μαντεμοχώρια στὰ 1550, ἔχομε τρεῖς ἐντυπώσεις καὶ κρίσεις τοῦ Γάλλου γενικοῦ προξένου στὴ Θεσσαλονίκη E. COUSINERY ποῦ ἐπισκέφθηκε τὴ Χαλκιδικὴν στὰ 1793 (βλ. Σ. Κότσιανου, Ἐνα ταξίδι στὴ Χαλκιδικὴν στὰ 1793, σελ. II), καὶ τέλος τρεῖς περιγραφές τοῦ URGUART D. (LA TURQUIE, SON ORGANISATION, SON COMMERCE, PARIS 1836, σελ. 37 ἑπ.) .-

- III -

Ἐνῶ γιὰ τὸν συνεταιρισμὸν τῶν Θεσσαλικῶν Ἀμπελικῶν, σὰν πρόδρομον τῆς συνεταιριστικῆς ἰδέας στὴν Ἑλλάδα, ἔχουν γραφεῖ ἕνα σωρὸ βιβλία στὴν Ἑλλάδα καὶ στὸ ἐξωτερικόν, γιὰ τὰ Μαντεμοχώρια -γιὰ τὴν ἱστορίαν τους καὶ τὴν τοπογραφίαν τους -δὲν εἶδε

ὡς τὰ τώρα τὸ φῶς τῆς δημοσιότητας καμμιά δ ι α τ ρ ι β ῆ. Καὶ πρέπει νάχει κανεὶς ὑπόψη τοῦ πῶς ὁ σ υ ν ε τ α ι ρ ι σ μ ὸ ς τῶν Μαντεμοχωριῶν εἶχε ἀκμάσει ἀπὸ τὶς ἀρχές τοῦ 1500 ἐνῶ ὁ "τὰ Ἀμπελάκια, ὁ πρῶτος συνεταιρισμὸς τῆς Εὐρώπης" -ὅπως ἀποκαλήθηκε- δὲν ἐμφανίσθηκε καὶ δὲν λειτούργησε παρὰ μόνον τέλος τοῦ 18ου καὶ στὶς ἀρχές τοῦ 19ου αἰῶνα .-

Καὶ ἀκόμα* πῶς σήμερα ὑποστηρίζεται ὅτι στὰ Ἀμπελάκια δὲν ὑπῆρξε πραγματικὸς συνεταιρισμὸς (κοοπερατίβα) ἀλλὰ μιὰ κ ο ι - ν ο π ρ α ξ ι α ἐμπόρων καὶ βιοτεχνῶν (βλ. Γιάννη Κορδάτου, τ' Ἀμπελάκια καὶ ὁ μύθος γιὰ τὸ συνεταιρισμὸ τους, Ἀθήνα, 1973, σελ. 170) .-

- IV -

*Ἐλπίζω πῶς ἡ πρότασή μου γιὰ τὴν "Ἱστορία τῶν Μαντεμοχωριῶν" θὰ ὑλοποιηθεῖ καὶ μάλιστα τὸ ταχύτερο .-

Μὲ ἐκτίμηση